بررسی عوامل مؤثر بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران

ابراهیم قاسم‌زاده میرکلائی*، سیدمحمدحسین رضوی، سعید امیرنژاد*****

* دانشجوی دوره کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه شمال

** دانشیار دانشگاه مازندران

*** دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه خوارزمی تهران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۱۱/۱۳ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۹/۱۱

چکیده

تحقیق حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران از دیدگاه صاحب‌نظران، مربیان و ورزشکاران می‌پردازد. روش تحقیق حاضر توصیفی پیمایشی است. نمونه آماری شامل ۱۵۰نفر از صاحب‌نظران، مربیان و ورزشکاران است. ابزار اندازه‌گیری، پرسش‌نامه محقق‌ساخته با ۶ عامل و ۴۵ گویه است که پایایی درونی آن از طریق آزمون آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به‌دست آمده است. برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها با به‌کارگیری نرم‌افزار SPSS(15) از آزمون‌های KS، توزیع دوجمله‌ای، t تک‌نمونه‌ای و فریدمن استفاده شد.آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد که براساس آزمون t تک‌نمونه‌ای و توزیع دوجمله‌ای، عوامل میزان آگاهی و شناخت، شیوه جذب و شناسایی، کیفیت پیست و تجهیزات، نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی، نقش مربیان و همچنین حامیان مالی و میزان درآمدزایی بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران اهمیت و تأثیر معنی‌داری دارند. به نظر می‌رسد با توجه به نقش مهم فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی و همچنین حامیان مالی و میزان درآمدزایی، توجه به این عوامل در دستیابی به نتایج مناسب از فرایند پرورش استعدادهای ورزشکاران، اهمیت دارد.

واژه‌های کلیدی: استعدادیابی، ورزشکار، دوومیدانی، مربی، حامی مالی.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مقدمه

هر کشوری برای دست‌یابی به مزایای ورزش در عرصه‌های داخلی و همچنین کسب سکوهای قهرمانی در عرصه‌های بین‌المللی برای سربلندی نام، آیین، مکتب و ملیت خود، به دنبال دست‌یابی به ورزشی برپایه علم، اصول و همچنین داشتن برنامه‌ریزی مدون در محدوده جغرافیایی خود است تا بتواند به طور مداوم از مزایای ورزش بهره‌برداری کند (۱). پیتر دراکر[1] معتقد است آن کس که نمی‌داند به کجا می‌رود، در آن صورت از هر مسیری که برود، به جایی نخواهد رسید؛ بنابراین اگر در برنامه هدف مشخصی وجود نداشته باشد، مقصد شناخته نخواهد شد؛ حتی اگر هدف سیستم مشخص باشد، ولی برنامه‌ریزی وجود نداشته باشد، باز هم مقصد حاصل نخواهد شد(۲). برای دست‌یابی به موفقیت در ورزش‌های رقابتی چندین عامل مهم وجود دارد که یکی از مهم‌ترین این عوامل، استعداد ذاتی افراد است. شناسایی به‌هنگام افراد مستعد یا همان استعدادیابی[2] مهم‌ترین و مؤثرترین عامل موفقیت در ورزش‌های رقابتی محسوب می‌شود (۳و۴). انتخاب و هدایت مناسب ورزشکار یکی از مزایای استعدادیابی است که موجب صرفه‌جویی‌های زیاد در مصرف منابع خواهد شد که این منابع شامل زمان، انرژی مربی و هزینه‌های انجام‌شده‌ای است که به‌تدریج بر میزان آن افزوده می‌شود و همچنین عمر، انرژی و سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی خود ورزشکار را دربرمی‌گیرد (۵). تشخیص استعدادها، تعیین میزان آنها و شناسایی تفاوت‌های فردی در استعدادهای مختلف، مهم‌ترین کار مربیان و مشاوران است و مربیان باید قبل از آموزش از میزان استعدادهای افراد اطلاع داشته باشند. بنابراین ضرورت مطالعه تفاوت‌های افراد ازنظر استعداد مطرح می‌شود. شناسایی استعدادها همیشه موضوعی سؤال برانگیز در بین مربیان و محققان ورزشی بوده است (۶).

"پلتولا"[3] بر این باور است که یکی از پیچیده‌ترین روش‌های استعدادیابی متعلق به طرح سه مرحله‌ای است که "جارور"[4] برای شناسایی افراد مستعد در شوروی سابق ارائه کرد؛ به طوری که بین مراحل مختلف، افراد منتخب زیر نظر معلمان ورزش ویژه و مربیان واجد شرایط تحت آموزش قرار می‌گرفتند(۱). یکی از ویژگی‌های این سیستم استعدادیابی، فرصت مجددی بود که در مرحله دوم در اختیار ورزشکارانی که انتخاب نمی‌شدند قرار می‌گرفت که در صورت پیشرفت در یک دوره زمانی یک ساله می‌توانستند دوباره در طرح استعدادیابی حضور داشته باشند (۷). در این الگوی استعدادیابی، شناسایی و پرورش استعدادهای ورزشی برپایه طرحی جامع و گسترده صورت می‌گرفت که مدارس نقش بسزایی در آن داشتند(۸). در بررسی‌های تیم تحقیق حاضر در ارتباط با الگوهای استعدادیابی در کشورهای جهان مشخص شد که مهم‌ترین اهداف در طرح استعدادیابی استرالیا عبارت است از: جذب استعداد همراه با پرورش مربیان خوب، تأمین امکانات کافی و گردآوری اطلاعات مفید و ضروری، اجرای مسابقات ملی و بین‌المللی برای افراد برجسته جهت کسب تجربه‌ها ورزشی، تشویق دانش‌آموزان برای حضور در ورزش، اهدای پاداش‌های معنوی و مادی جهت کاهش میزان خروج قهرمانان از رشته دوومیدانی و افزایش سطح مهارت در ورزشکاران استرالیا به صورت مداوم (۹). پلتولا همچنین درباره استعدادیابی در چین اظهار کرد، چین برای شناسایی استعدادها دارای نظامی سراسری است که با برنامه‌های آموزش و پرورش ارتباط نزدیکی دارد و مسئولیت توسعه استعدادها مانند آلمان شرقی سابق برعهده مربیان حرفه‌ای است (۲). الگوی استعدادیابی ورزشی آلمان شرقی سابق نیز در سطوح بالای ساختاری و سازماندهی بوده است. به طوری که محور اصلی این برنامه‌ها، برنامه اجباری تربیت بدنی در مدارس، یافتن اولیه افراد مستعد ورزشی، نظام باشگاهی برای افراد مستعد در ورزش‌های جداگانه را شامل می‌شد(۸). همچنین پژوهش‌هایی درباب اجرای فرآیند استعدادیابی در ایران نیز انجام شده است. علیجانی (۱۳۸۱) در پژوهش خود بیان کرد که در وضعیت فعلی ساده‌ترین و عملی‌ترین روش استعدادیابی، اجرای مسابقات بیشتر و برگزاری جشنواره‌های ورزشی و انجام آزمون‌های ساده میدانی است (۷). فیروزی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی چالش‌ها و مشکلات رشته‌های مدال‌آور ازجمله دوومیدانی پرداخته‌اند. نتایج نشان داد فقدان برنامه ریزی بلند مدت و عدم حمایت رسانه‌ها از چالش‌برانگیزترین عوامل بر سر راه رشته‌های مدال‌آور است (۱۰). نتایج تحقیق شعبانی و همکاران (۱۳۸۷) نشان داد که کمبود بودجه و امکانات مالی اختصاص‌یافته به دوومیدانی، کمبود دستمزد مالی ورزشکاران و

1. Peter Drucker
2. Talent Identification
3. peltola
4. Jarver

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مربیان، کمبود اسپانسرها برای حمایت مالی، کمبود امکانات و تجهیزات، نبود روش‌های اصولی استعدادیابی، ناهماهنگی فدراسیون و سازمان ورزش و جوانان در جذب استعدادهای دوومیدانی مدارس، ضعف مدیریتی در سطح فدراسیون و هیئت‌ها و کمبود مربیان دوومیدانی از اصلی‌ترین چالش‌ها و مشکلات دوومیدانی ایران محسوب شود (۴).

دوومیدانی[1] یکی از رشته‌های ورزشی است که نه‌تنها رشته پایه و مادر ورزش‌ها است و رشد آن در هر کشوری به توسعهٔ دیگر رشته‌های ورزشی منجر می‌شود، بلکه ازنظر قهرمانی در مسابقات رسمی مدال‌های متعددی را نصیب کشورها کند (۱و۱۱). با توجه به تنوع و فراگیربودن رشته دوومیدانی که بیش از ۴۷ رشته قهرمانی مجزا (۲۴ ماده آقایان و ۲۳ ماده برای خانم‌ها) در برنامه المپیک دارد(۱۲) هر کشوری با برنامه‌ریزی و نگاهی عمیق به این رشته، می‌تواند مدال‌های زیادی را نصیب خود گرداند(۱۳). کشور جامائیکا در بازی‌های المپیک ۲۰۱۲ لندن با کسب ۱۲ مدال در رشته دوومیدانی (بدون کسب مدال در رشته‌های ورزشی دیگر) توانست در رتبه ۱۸ المپیک و فقط یک رتبه پایین‌تر از ایران قرار گیرد(۱۴). بسیاری از کشورها در تلاش هستند تا با توسعه ساختار نظام‌وند خود به شناسایی ورزشکاران مستعد بپردازند تا از این طریق امکان توسعه و ترویج یک رشته ورزشی را فراهم سازند(۱۵). لذا با توجه به اهمیت ورزش دوومیدانی اکثر کشورها به این رشته ورزشی توجه ویژه‌ای دارند و برای ارتقا و پیشرفت در آن، به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری کلان روی می‌آورند(۱). طی سالیان سال، با افزایش حساسیت مسابقات دوومیدانی در سطوح مختلف و بهبود در کیفیت همه‌جانبه عملکرد ورزشکاران به‌خصوص در رده‌های پایه، شناسایی به‌موقع استعدادهای ورزشی در نوآموزان به نحو روزافزونی اهمیت یافته است. این امر باعث شده است که پدیدهٔ استعدادیابی در ورزش دوومیدانی عامل موفقیت در کسب نتایج بهتر و خلق رکوردهای زودهنگام و حیرت‌انگیز مطرح شود(۷).

بررسی وضع موجود نشان می‌دهد که فرایند استعدادیابی در ایران، ضعیف‌تر از بسیاری از کشورهای صاحب نام در عرصه ورزش قهرمانی انجام می‌شود(۲و۱۶). مهم‌ترین فعالیت عملیاتی صورت‌گرفته در زمینه استعدادیابی دوومیدانی ایران فقط در سال ۱۳۸۷ بوده است که کمیته استعدادیابی فدراسیون دوومیدانی اقدام به برنامه‌ریزی و اجرای طرح ملی استعدادیابی در ایران کرد. این طرح با انجام آزمون‌های مختلف روی ۱۷ هزار دانش‌آموز مدارس راهنمایی کشور عملیاتی شد و طی آن حدود ۵۰۰ نوآموز نخبه ۱۱ تا ۱۲ سال در مواد مختلف دوومیدانی شناسایی شدند، اما عدم تأمین منابع مالی برای برگزاری اردوهای بعدی موجب شد که اجرای این طرح ملی ناتمام بماند (۸و۱۷).

برخی پژوهشگران بیان می‌کنند که افراد مستعد باید در زمان مناسب شناسایی و به طور مداوم حمایت شوند تا بتوانند به سطوح بالای عملکرد ورزش دست یابند(۱۸و۱۹و۲۰و۲۱)؛ به طوری که در انگلستان طرح سفیران ورزش و نظام پاداش‌دهی به منزله عوامل افزایش انگیزش جهت شرکت در ورزش مورد استفاده قرار می‌گیرد (۸). مطالعات تطبیقی در حوزه استعدادیابی ورزشی کشورها حاکی از آن است که توسعه پایدار ورزش قهرمانی در استعدادیابی نظام‌مند این کشورها ریشه دارد (۲۲و۲۳) و بسیاری، استعدادیابی را اولین گام در فرایند پرورش قهرمانان می‌دانند (۲۴و۲) بنابراین برای دست‌یابی به مزایای استعدادیابی تنها شناسایی افراد نخبه کافی نیست، بلکه مهم‌ترین مسئله بعد از شناسایی، حمایت و پرورش نوآموزان است که ضمن کامل‌شدن فرآیند استعدادیابی، موجب دست‌یابی به سکوهای ملی و بین‌المللی خواهد شد(۱۴).

در برخی رشته‌های پرطرفدار بعد از اطلاع‌رسانی می‌توان ازمیان تعداد زیادی از نوجوانانی که به همراه خانواده‌هایشان مراجعه می‌کنند، افراد مستعد را شناسایی کرد. اما در ورزشی همچون دوومیدانی که حضور نوجوانان به دلایل مختلف کم‌رنگ‌تر است، اگر فردی از روی علاقه شخصی، تمایلی به انجام تمرینات دوومیدانی داشته باشد، اکثر مربیان از روش آزمون و خطا استفاده و برای او وقت، انرژی و هزینه صرف می‌کنند تا شاید در آینده بتواند پیشرفت محسوسی داشته باشد. این امر اهمیت وجود فرایند استعدادیابی در رشته‌های پایه به‌خصوص دوومیدانی را نشان می‌دهد(۱۴). یک برنامه استعدادیابی موفق زمانی کاربرد خواهد داشت که بتوان شاخص‌ها و عوامل مؤثر تعیین کننده و ضروری آن رشته ورزشی را به درستی شناسایی کرد (۲۵). بنابراین با توجه به اهمیت رشته دوومیدانی و وجود

1. Track & Field

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

تعداد مدال‌های فراوان از یک سوی، و کمبود تحقیقات میدانی و کمی توجه به شناسایی و پرورش استعدادهای افراد نخبه از سوی دیگر، مقاله حاضر سعی دارد به بررسی عوامل مؤثر بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران از دیدگاه صاحب‌نظران، مربیان و ورزشکاران بپردازد.

روش‌شناسی

روش تحقیق: روش تحقیق حاضر توصیفی- پیمایشی است که به صورت میدانی اجرا شد.

جامعه و نمونه آماری: جامعه آماری شامل ۵۴ نفر از صاحب‌نظران (کارمندان فدراسیون دوومیدانی، رؤسا و نائب رئیسان هیئت دوومیدانی فعال در سطح کشور) ۵۷ نفر از مربیان (مربیان دوومیدانی دارای درجه بین‌المللی و درجات ملی که به‌صورت فعال با فدراسیون دوومیدانی در ارتباط بوده‌اند) و ۶۱ نفر از ورزشکاران (حاضر در اردوهای تیم ملی دوومیدانی) هستند. نمونه‌گیری برابر جامعه آماری و به‌صورت تمام‌شمار بوده است که از ۱۷۲ پرسش‌نامه پخش‌شده، ۱۵۰ پرسش‌نامه برای تجزیه و تحلیل آماری مورد استفاده قرار گرفته است. نمونه آماری شامل ۱۵۰ نفر از صاحب‌نظران (۴۲مرد و ۸ زن)، مربیان (۳۱مرد و ۱۹زن) و ورزشکاران (۳۱مرد و ۱۹ زن) بوده است.

ابزار اندازه‌گیری: ابزار اندازه‌گیری اطلاعات در این پژوهش، پرسش‌نامه محقق‌ساخته ۴۵ سؤالی در دو بخش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شامل (سن، جنسیت، سابقه فعالیت، تحصیلات و...) و بخش اصلی شامل شش عامل میزان آگاهی و شناخت، شیوه جذب و شناسایی، کیفیت پیست و تجهیزات، نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی، نقش مربیان و همچنین حامیان مالی و میزان درآمدزایی است که براساس مطالعات تطبیقی و منابع اطلاعاتی متفاوت نظیر مقالات، کتاب‌ها و... تکمیل شده است. پرسش‌نامه بین ۱۰ نفر از متخصصان و صاحب‌نظران ورزشی توزیع شد تا روایی صوری و محتوایی آن مورد بازبینی قرار گیرد. با توجه به نظرهای اصلاحی، پرسش‌نامه در زمینه‌های انشای سؤالات، هماهنگی سؤالات با اهداف تحقیق و حذف یا اضافه‌کردن سؤالات جدید مورد بازبینی قرار گرفت. درنهایت، پرسش‌نامه براساس پیوستار ۵ گزینه‌ای لیکرت (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) تنظیم شده است که عامل میزان آگاهی و شناخت با ۱۰ گویه، عامل کیفیت پیست و تجهیزات با ۶ گویه، عامل شیوه جذب و شناسایی با ۷ گویه، عامل نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی با ۹ گویه، عامل نقش مربی با ۶ گویه و عامل حامیان مالی و میزان درآمدزایی با ۷ گویه تنظیم شده است. همچنین پایایی درونی پرسش‌نامه با استفاده از آزمون ضریب آلفای کرونباخ 0.82 به‌دست آمده و پایایی هریک از عوامل میزان آگاهی و شناخت (0.712)، شیوه جذب و شناسایی(0.703)، کیفیت پیست و تجهیزات (0.755)، نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی (0.828)، نقش مربیان (0.718) و همچنین حامیان مالی و میزان درآمدزایی (0.758) به‌دست آمده است.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات: از آمار توصیفی برای توصیف متغیرهای تحقیق استفاده شد. در سطح آمار استنباطی از آزمون KS برای نرمال یا غیرنرمال‌بودن داده‌ها، آزمون توزیع دوجمله‌ای برای تعیین اثرگذاری عوامل غیرنرمال، آزمون t تک نمونه‌ای برای تعیین اثرگذاری عوامل نرمال و از آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی عوامل پژوهش استفاده شد. تمام تجزیه و تحلیل آماری با استفاده از نرم‌افزار $SPSS_{(15)}$ و در سطح $\alpha \leq 0.05$ انجام شده است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

یافته‌ها

در جدول ذیل برخی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی تحقیق حاضر نشان داده شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

جامعه آماری	فراوانی	جنسیت		دامنه‌ی سابقه فعالیت (سال)	مدرک تحصیلی			
					فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری
صاحب‌نظران	۵۰	مرد	۴۲	۲۲ – ۵	۰	۲۵	۱۵	۲
		زن	۸	۲۰ – ۴	۰	۵	۳	۰
مربیان	۵۰	مرد	۳۱	۱۵ – ۴	۰	۱۹	۸	۴
		زن	۱۹	۱۲ – ۳	۳	۱۲	۴	۰
ورزشکاران	۵۰	مرد	۳۱	۱۰ – ۳	۱۶	۱۴	۱	۰
		زن	۱۹	۶ – ۳	۱	۱۸	۰	۰
مجموع	۱۵۰	مرد	۱۰۴	۲۲ – ۳	۱۶	۵۸	۲۴	۶
		زن	۴۶	۲۰ – ۳	۴	۳۵	۷	۰

براساس یافته‌های جدول ۱، از ۱۵۰ نفر نمونه آماری، ۱۰۴ مرد با سابقه فعالیت ۳ تا ۲۲ سال و ۴۶ زن با سابقه فعالیت ۳ تا ۲۰ سال حضور داشته‌اند و بیشترین فراوانی سطح تحصیلات در آقایان و بانوان دارندگان مدرک کارشناسی بوده است.

جدول ۲. نتایج آزمون KS برای توزیع داده‌ها

عامل / گروه	شناخت	تجهیزات	شناسایی	فدراسیون و هیئت	مربیان	درآمدزایی
صاحب‌نظران	0.287	0.002	0.203	0.015	0.038	0.045
مربیان	0.204	0.009	0.039	0.005	0.129	0.000
ورزشکاران	0.138	0.033	0.079	0.029	0.052	0.004

جدول ۲ با استفاده از آزمون KS نشان داده است که توزیع داده‌ها در عوامل شناخت و آگاهی، جذب و شناسایی در گروه صاحب‌نظران، عوامل شناخت و آگاهی، نقش مربی در گروه مربیان و همچنین عوامل شناخت و آگاهی، جذب و شناسایی و نقش مربی در گروه ورزشکاران توزیع نرمال داشته‌اند و دیگر عوامل دارای توزیع غیرنرمال بوده‌اند.

جدول ۳. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای شناسایی تأثیرگذاری عوامل با توزیع نرمال

گروه	عامل	میانگین نظری	میانگین تجربی	درجه آزادی	مقدار t	سطح معنی‌داری
صاحب‌نظران	شناخت و آگاهی	3	3.3520	49	14.110	0.001
	جذب و شناسایی	3	3.6543	49	17.801	0.001
مربیان	شناخت و آگاهی	3	3.5100	49	14.514	0.001
	نقش مربی	3	3.9667	49	33.833	0.001
ورزشکاران	شناخت و آگاهی	3	3.5920	49	21.740	0.001
	جذب و شناسایی	3	4.0600	49	47.344	0.001
	نقش مربی	3	4.0700	49	34.231	0.001

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۳ با استفاده از آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان داده است که از دیدگاه صاحب‌نظران، عوامل میزان شناخت و شیوه جذب و شناسایی، از دیدگاه مربیان میزان شناخت و نقش مربی و همچنین از دیدگاه ورزشکاران، میزان شناخت، شیوه جذب و شناسایی و نقش مربی بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران تأثیر معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۳. نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای برای شناسایی تأثیرگذاری عوامل با توزیع غیرنرمال

گروه	عامل	گروه‌بندی	تعداد	نسبت ملاحظه شده	نسبت آزمون	سطح معنی‌داری
صاحب‌نظران	کیفیت تجهیزات و امکانات	> 3	48	0.96	.50	0.001
		≤ 3	2	0.04		
	فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی	> 3	50	1.00	.50	0.001
		≤ 3	0	0.00		
	نقش مربی	> 3	49	0.98	.50	0.001
		≤ 3	1	0.02		
	حامیان مالی و میزان درآمدزایی	> 3	50	1.00	.50	0.001
		≤ 3	0	0.00		
مربیان	شیوه جذب و شناسایی	> 3	49	0.98	.50	0.001
		≤ 3	1	0.02		
	کیفیت تجهیزات و امکانات	> 3	48	0.96	.50	0.001
		≤ 3	2	0.04		
	فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی	> 3	50	1.00	.50	0.001
		≤ 3	0	0.00		
	حامیان مالی و میزان درآمدزایی	> 3	50	1.00	.50	0.001
		≤ 3	0	0.00		
ورزشکاران	کیفیت تجهیزات و امکانات	> 3	48	0.96	.50	0.001
		≤ 3	2	0.04		
	فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی	> 3	49	0.98	.50	0.001
		≤ 3	1	0.02		
	حامیان مالی و میزان درآمدزایی	> 3	50	1.00	.50	0.001
		≤ 3	0	0.00		

جدول ۴ با استفاده از آزمون توزیع دوجمله‌ای اهمیت عوامل کیفیت تجهیزات و امکانات، نقش فدراسیون و هیأت‌های دوومیدانی، نقش مربی و حامیان مالی و میزان درآمدزایی را از دیدگاه صاحب‌نظران، اهمیت عوامل شیوه جذب و شناسایی، کیفیت تجهیزات و امکانات، نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی و حامیان مالی و میزان درآمدزایی را از دیدگاه مربیان و اهمیت عوامل کیفیت تجهیزات و امکانات، نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی و همچنین حامیان مالی و میزان درآمدزایی را از دیدگاه ورزشکاران بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران نشان داده است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جدول ۴. نتایج آزمون رتبه‌ای فریدمن

صاحب‌نظران		مربیان		ورزشکاران		
عامل	میانگین رتبه	عامل	میانگین رتبه	عامل	میانگین رتبه	
فدراسیون	5.81	فدراسیون	5.52	درآمدزایی	5.03	
درآمدزایی	5.13	درآمدزائی	4.96	فدراسیون	4.62	
شناسایی	3.14	مربی	3.55	مربی	3.75	
مربی	2.91	شناسایی	3.49	تجهیزات	3.32	
تجهیزات	2.71	تجهیزات	2.33	شناسایی	3.22	
شناخت	1.30	شناخت	1.15	شناخت	1.06	
202.071		193.532		142.054		Chi-square
0.001		0.001		0.001		Sig

نتایج آزمون رتبه‌ای فریدمن در جدول ۵ نشان داده است که از دیدگاه صاحب‌نظران نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی، حامیان مالی و میزان درآمدزایی، شیوه جذب و شناسای، نقش مربیان، کیفیت پیست و تجهیزات و میزان شناخت و آگاهی از اهمیت بالاتری برخوردار است. از دیدگاه مربیان نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی، حامیان مالی و میزان درآمدزایی، نقش مربیان، شیوه جذب و شناسایی، کیفیت پیست و تجهیزات و میزان شناخت و آگاهی از اهمیت بالاتری برخوردار است. همچنین از دیدگاه ورزشکاران حامیان مالی و میزان درآمدزایی، نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی، نقش مربیان، کیفیت پیست و تجهیزات، شیوه جذب و شناسایی و میزان شناخت و آگاهی از اهمیت بالاتری برخوردار است.

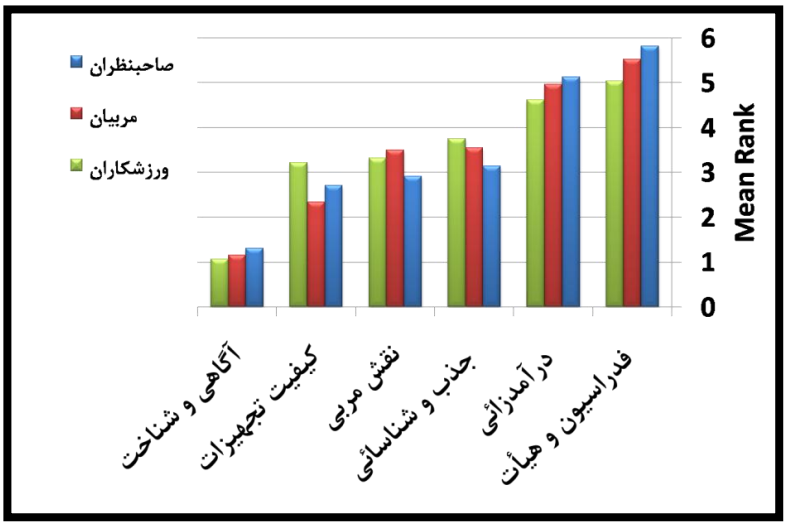

نمودار ۱. اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران

همچنین نتایج آزمون رتبه‌ای فریدمن برای نشـان‌دادن اولویت اهمیت عوامل مؤثر بر پرورش اسـتعدادهای ورزشـکاران دوومیدانی در نمودار ۱ نشـان داده شده است. نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی و همچنین میزان درآمدزایی بالاترین اولویت و میزان شناخت و آگاهی کمترین اثر را در بین عوامل شش‌گانه بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران نشان داده است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

بحث و نتیجه‌گیری

براساس نتایج پژوهش حاضر، صاحب‌نظران، مربیان و ورزشکاران ۶ عامل را از مهم‌ترین عوامل پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران دانسته‌اند و از این بین، مهم‌ترین عامل را نقش فدراسیون دوومیدانی و میزان درآمدزایی برشمردند که شعبانی (۱۳۸۷)، یزدان‌پناه (۱۳۸۱) و جلال (۱۳۸۹) نیز در تحقیقات خود به نقش فدراسیون دوومیدانی و عدم درآمدزایی مناسب در رشته دوومیدانی اشاره داشته‌اند(۸و۲۶و۱).

بررسی نتایج تحقیق حاضر نشان داد که در عامل نقش فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی که از دیدگاه صاحب‌نظران و مربیان بالاترین اولویت را دارد، تأثیر معنی‌داری وجود داشته و نشان می‌دهد که توجه فدراسیون و هیئت‌های دوومیدانی به راهکارهای موجود می‌تواند تأثیرگذاری بیشتری بر کسب نتایج از فرایند استعدادیابی داشته باشد. ازجمله، برگزاری مسابقات منظم در رده‌های پایه و دعوت از افراد برتر در اردوهای تیم ملی، همکاری مؤثر با ورزش آموزشگاهی درخصوص برگزاری مسابقات آموزشگاهی و استفاده از نتایج طرح آموزش دوومیدانی برای مقطع ششم ابتدایی و همچنین توجه به فعالیت مؤثر هیئت‌های دوومیدانی در سطح استان و شهرستان. یزدان‌پناه (۱۳۸۱)، پورطهرانی (۱۳۸۶)، شعبانی و همکاران (۱۳۸۷) و جلال (۱۳۸۹) طی تحقیقات خود برگزاری لیگ، مسابقات ملی و برون‌مرزی در رده‌های سنی مختلف به صورت هدفمند را راهی برای توسعه فعالیت فدراسیون‌های ورزشی در زمینه استعدادیابی برشمردند(۲۶و۴و۱).

براساس نتایج تحقیق عامل حامیان مالی و میزان درآمدزایی که از دیدگاه ورزشکاران بالاترین اولویت را داشته است، تأثیر معنی‌داری دارد که نشان می‌دهد، حضور حامیان مالی قدرتمند در لیگ باشگاهی که از حمایت دولت و به‌خصوص وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون دوومیدانی برخوردار باشند، تأمین رایگان لوازم و البسه دوومیدانی برای نوآموزان و همچنین تداوم پرداخت حقوق ثابت ماهیانه برای دوومیدانی‌کاران قهرمان ضمن افزایش انگیزه می‌تواند تأثیرگذاری بیشتری برای حضور افراد مستعد و حفظ نوآموزان داشته باشد (۲۷). قاسمی (۱۳۸۴) و پورطهرانی (۱۳۸۶)، در تحقیق خود به ایجاد شرایط مناسب و مطلوب جهت سرمایه‌گذاری و حضور بخش خصوصی در ورزش جهت افزایش انگیزه حضور ورزشکاران تأکید داشته‌اند (۲۸) و جلال (۱۳۸۹) بر عدم درآمدزایی رشته دوومیدانی برای ورزشکاران به عنوان یکی از موانع توسعه آن اشاره داشته است(۱).

عامل شیوه جذب و شناسایی تأثیر معنی‌داری بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران دارد. طی بررسی دیدگاه‌های پاسخ‌دهندگان، راهکارهای ازجمله فعال‌ترشدن کمیته‌های استعدادیابی در سطح استان و شهرستان، روند تغییر از شیوه استعدادیابی سنتی به شیوه‌های نوین استعدادیابی همراه با آموزش آن به مربیان استعدادیاب، تعامل با دبیران ورزشی در جهت آموزش برخی مواد دوومیدانی متناسب با فضای فیزیکی مدارس (مانند پرتاب وزنه، پرش طول و دوها) و افزایش اطلاعات آموزشی آنها می‌تواند موجب استفاده بهتر از نتایج استعدادیابی شود. هادوی (۱۳۷۸)، علیجانی (۱۳۸۱) شعبانی و همکاران (۱۳۸۷) و جلال (۱۳۸۹) در پژوهش‌های خود بیان کردند در ایران نظام استعدادیابی مدونی درخصوص رشته دوومیدانی وجود ندارد (۱۶و۷و۴و۱)،

براساس نتایج تحقیق در عامل نقش مربیان، تأثیر معنی‌داری بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران مشاهده شده است که بررسی‌ها نشان می‌دهد، تأکید بر استفاده از مربیان بومی در آموزش نوآموزان، آشنایی مربیان با شیوه‌های نوین علم مربی‌گری دوومیدانی به صورت کارگاه‌های آموزشی و کاربردی و پراکندگی مربیان مجرب در مناطق مستعد کشور می‌تواند راهکارهای مناسبی بر تأثیرگذاری بیشتر بر این عامل باشد. حافظ مطلق (۱۳۸۱)، پورطهرانی (۱۳۸۶)، جلال (۱۳۸۹) و ارنی الین[1] (۲۰۰۵) در تحقیق خود بیان کردند که ارتقای دانش علمی و فنی مربیان می‌تواند در کسب موفقیت‌های آینده تأثیرگذار باشد (۲۹و۱). ضمن آنکه جلال (۱۳۸۹) برخلاف نتایج تحقیق حاضر بر استفاده از مربیان با دانش خارجی تأکید داشته است (۱).

عامل کیفیت پیست و تجهیزات، تأثیر معنی‌داری دارد. که بررسی دیدگاه‌های پاسخ‌دهندگان نشان می‌دهد وجود پیست‌های دوومیدانی روباز و سرپوشیده با قابلیت دسترسی آسان در مناطق مختلف ایران همراه با استفاده از تجهیزات ایمن و مناسب می‌تواند در پرورش

1. Erni elin

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

استعدادهای ورزشکاران رده‌های پایه دوومیدانی ایران تأثیرگذار باشد. همچنین با توجه به تحقیق میدانی تیم حاضر پیشنهاد می‌شود به‌جای صرف هزینه‌های هنگفت برای ساخت یک پیست دوومیدانی کامل، محوطه‌های تمرین آموزشی تارتان در مناطق بیشتری که قابلیت آموزش برخی از مواد دوومیدانی را با توجه به طرح آمایش سرزمین دارند احداث شود. سجادی (۱۳۸۲)، قاسمی (۱۳۸۴) و جلال (۱۳۸۹) بر کیفیت تجهیزات سخت‌افزاری به منزله راهی برای توسعه و ترویج رشته‌های ورزشی اشاره داشته‌اند (۳۰و۲۸و۱).

از دیگر نتایج این تحقیق، تأثیر معنی‌دار عامل میزان آگاهی و شناخت بر پرورش استعدادهای ورزشکاران دوومیدانی ایران است که نشان داد افزایش آشنایی والدین و دبیران ورزش با مواد مختلف دوومیدانی، ساخت برنامه‌های آموزشی و پخش مسابقات معتبر دوومیدانی از رسانه‌ها ضمن ایجاد جذابیت برای ورود نوآموزان، می‌تواند بستر لازم را برای تداوم حضور آنها در رشته دوومیدانی فراهم کند. غفوری (۱۳۸۲) بیان کرد سهم پرداختن رسانه‌های گروهی به رشته‌هایی ازقبیل دوومیدانی ناچیز است(۳۱). شعبانی و همکاران (۱۳۸۷)، جلال (۱۳۸۹) و فیروزی و همکاران (۱۳۹۱) بر استفاده از تبلیغات گسترده و وسیع در رسانه‌های جمعی برای ترویج و افزایش شناخت رشته‌های ورزشی تأکید داشته‌اند (۴و۱و۱۰).

نتیجه‌گیری کلی از این پژوهش حاکی است که برای استفاده کامل از نتایج اجرای فرایند استعدادیابی در ایران، ضمن توجه به شناسایی افراد نخبه در رده‌های پایه باید به ایجاد بستر لازم جهت حمایت و پرورش استعدادهای آنان نیز توجه شود(۳۲). فدراسیون دوومیدانی، هیئت‌های دوومیدانی در سطح استان و شهرستان و همچنین ورزش آموزشگاهی بازوهای اجرایی در رشته دوومیدانی ایران شناخته می‌شوند. توجه به همکاری این نهادها جهت اجرای فرایند استعدادیابی می‌تواند نتایج ماندگاری از اجرای استعدادیابی و پرورش استعدادها را به همراه داشته باشد. کمی باشگاه‌های فعال و برگزاری لیگ پویا در دوومیدانی ایران از عواملی هستند که تأثیر مستقیمی بر میزان درآمدزایی در رشته دوومیدانی دارند. در بخشی از تحقیقات میدانی تیم پژوهش، یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های قهرمانان امروز دوومیدانی ایران، فقدان درآمدزایی مناسب و نگرانی آنها از تأمین منابع مالی برای فعالیت در سال‌های آتی محسوب می‌شود. همچنین ازآنجاکه احداث پیست‌های دوومیدانی استاندارد با پوشش تارتان، هزینه هنگفتی به همراه دارد در اغلب استان‌های کشور شاهد وجود تنها یک پیست دوومیدانی هستیم که برخی از آنها به‌دلیل استفاده طولانی‌مدت، کارایی خود را از دست داده‌اند و به بازسازی مجدد نیاز دارد و برخی دیگر هم به دلیل کمی حضور ورزشکاران سازمان‌یافته دوومیدانی، برای پرورش قهرمانان دوومیدانی از آنها استفاده نمی‌شود. یکی از پیشنهادهای تحقیق حاضر، توجه به ساخت محوطه‌های آموزش دوومیدانی در نقاط مختلف کشور است تا جهت آموزش افراد نخبه شناسایی شود و مورد بهره‌برداری قرار گیرد. چه بسا که با هزینه ساخت یک پیست کامل بتوان بیش از ده محوطه تمرین آموزشی در سطح کشور احداث کرد. توجه به موارد فوق و همچنین راهکارهای بیان‌شده در هر عامل از پژوهش حاضر می‌تواند ضمن ایجاد علاقه‌مندی بین افراد نخبه در رده‌های پایه، انگیزه‌های لازم برای تداوم فعالیت آنها را در رشته دوومیدانی در ایران به‌همراه داشته باشد.

منابع

۱) جلال، حامد. " تعیین و مطالعه عوامل توسعه ورزش قهرمانی دوومیدانی کشور از دیدگاه صاحب‌نظران، مربیان و ورزشکاران " پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۹

۲) حسینی، سید شاهو. "تدوین استراتژی استعدادیابی در ورزش قهرمانی". پایان نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشگاه شمال، ۱۳۸۹

۳) فراهانی، ابوالفضل. عبدوی بافتانی، فاطمه. ۱۳۸۴. "امکانات و تجهیزات پایگاه های ورزش قهرمانی ونقش آن در توسعه ورزش کشور". نشریه حرکت شماره ۲۹ ص ۸۳ – ۶۹

۴) شعبانی، عباس. غفوری، فرزاد. هنری، حبیب. "چالش‌های اساسی ورزش دوومیدانی کشور". مطالعه دلفی، دانشگاه علامه طباطبایی. ۱۳۸۷

۵) امیرتاش، علی محمد. ۱۳۸۵، " تدوین شاخص‌های استعدادیابی در رشته هندبال " ، طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.

۶) الهی، علیرضا. ۱۳۸۷، " موانع و راهکارهای توسعه اقتصادی صنعت فوتبال جمهوری اسلامی ایران" ، رساله دکترای تخصصی مدیریت و برنامه ریزی در ورزش، دانشگاه تهران، دانشکده تربیت بدنی.

۷) علیجانی، عیدی.۱۳۸۱، "وضعیت موجود و تدوین شاخص‌های استعدادیابی در رشته دوومیدانی". طرح پژوهشی پژوهشکده تربیت بدنی و علوم

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

ورزش.

8) Ghasemzadeh,ebrahim.Razavi,MohammadHossein.Amirnejad,Saeid(2012). "Compare sporting talent models in athletics Iran and some selected countries". International shomal sport science conference. Code 329.
9) Streliza, Benadie. (2005) “Relationships in Sport Sponsor Ship: a Marketing Perspective”, unpublished doctoral degree dissertation, Faculty of management, University of Johannesburg.

۱۰) فیروزی، منصور. و رضوی، سید محمد حسین. و فرزان، فرزام.(۱۳۹۱)."بررسی چالش ها و مشکلات رشته های مدال آور دوومیدانی، قایقرانی، و شنای ایران" پژوهش نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. سال هشتم، شماره پانزدهم ص ص ۶۶-۳۷.

11) Talent identification and development within the German athletics federation. December (2008), Oslo, 05.-07.

۱۲) قاسم زاده میرکلائی، ابراهیم. رضوی، سید محمد حسین. امیرنژاد، سعید. ۱۳۹۱"بررسی عوامل مؤثر بر جذب و حفظ ورزشکاران رده‌های پایه دوومیدانی ایران از دیدگاه مدیران، مربیان و ورزشکاران"، کتابچه مقالات دومین همایش ملی استعدادیابی. ص ۷۱ـ۷۰

13) Dosil, Joaquin. The Sport Psychologist's Handbook: A Guide for Sport-Specific Performance Enhancement, 2006 .

۱۴) قاسم زاده میرکلائی، ابراهیم. ۱۳۹۱"بررسی چالش‌های موجود در استعدادیابی دوومیدانی ایران"، کتابچه مقالات دومین همایش ملی استعدادیابی، ص ۳۱۲ـ۳۱۳

15) Vaeyens, r., a. Güllich, et al. (2009). "talent identification and promotion programmes of olympic athletes." journal of sports sciences 27(13): 1367-1380.
16) Hadavi, f. And a. Zarifi (2009). "talent identification and development model in iranian athletics." world 2(4): 248-253.

۱۷) معتمدی، پژمان.۱۳۸۵ اولین سمینار استعدادیابی در ورزش با رویکرد راهبردی در رشته دوومیدانی. کمیته استعدادیابی فدراسیون دوومیدانی.

۱۸) تجاری، فرشاد. ۱۳۸۸، " بررسی وضع موجود و تدوین شاخص‌های استعدادیابی در رشته جودو" ، طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.

۱۹) ابراهیم، خسرو . حلاجی، محسن. ۱۳۹۱ . " مبانی نظری و فرآیند استعدادیابی ورزشی " . چاپ چهارم، تهران، بامدادکتاب.

20) Vaeyens, r., m. Lenoir, et al. (2008). "Talent identification and development programmes in sport." sports medicine 38(9): 703-714.
21) Freimuth, Uwe (2010)."Vietnamese track and field athletes are heroes". Interviews to Vietnam track and field federation.

۲۲) الهی، علیرضا. ۱۳۹۱. " نقش باشگاه‌ها و بخش خصوصی در استعدادیابی ورزشی در ایران" مقالات بخش سخنرانی دومین همایش ملی استعدادیابی. ص ۳۰.

23) R. vaeyens, r. m. malina, m. janssens, b. van renterghem, j. bourgois, j. vrijens, r. m. philippaerts.(2006). a multidisciplinary selection model for youth soccer: the ghent youth soccer project. br journal of sports med, vol 40, pp:934–928.
24) Peltola, Esa. (2010). Talent Identification/ New studirs Journal/ 3(17)/ P 12-7.
25) Kate Vrljic & Clifford J. Mallett. (2008). Coaching knowledge in identifying football talent International Journal of Coaching Science.

۲۶) قاسمی، محمد هادی.۱۳۸۴ "مقایسه دیدگاه ورزشکاران، مربیان، و صاحب‌نظران در مورد راهکارهای پیشرفت ورزش ژیمناستیک کشور" پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم تهران.

۲۷) کیهانی،مجید. ۱۳۸۵. "سرمایه ها به کدام سو می دوند؟" مصاحبه با مدیران باشگاه های دو و میدانی و باشگا ههای غیر سرمایه گذار در دو و میدانی، در مورد مشکلات و موانع سرمایه گذاری در این رشته. مقاله روزنامه ایران، پنجشنبه ۱۰ اسفند ۱۳۸۵ ، ص ص ۱۹ و ۲۰

۲۸) یزدان پناه، محمد جواد.۱۳۸۱. "بررسی وضعیت عملکرد فدراسیون دوومیدانی جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۷۰ الی ۱۳۷۹ "، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران.

۲۹) سجادی، سید نصرالله.۱۳۸۲ "بررسی نحوه اجرای برنامه‌های تمرینی تیم ملی دوومیدانی و شمشیربازی به منظور شرکت در بازی‌های آسیایی ۲۰۰۲ پوسان" طرح پژوهشی ، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران.

۳۰) غفوری، فرزاد. ۱۳۸۲، " تعیین عوامل موثر بر گرایش به ورزش همگانی و قهرمانی برای تعیین راهبردهای ورزشی در جمهوری اسلامی ایران" ، رسالۀ دکتری دانشگاه تربیت مدرس.

۳۱) حافظ مطلق، عبد العلی.۱۳۸۱. "توسعه ژیمناستیک". آثار برگزیده همایش ملی بررسی راهکارهای توسعه ژیمناستیک کشور، انتشارات فدراسیون ژیمناستیک ایران.

۳۲) فیشر، ریچارد. بیلی، ریچارد(۱۳۹۱). استعدادیابی و استعدادپروری در ورزش. ترجمه ترابی، فرناز. جعفرپورف شقایق. نشر علوم ورزشی(حتمی). چاپ اول.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]